

(Докінчене з 5-ї сторони.)

Обв.: Не могу ствердити, чи вона була написана до мене тим товаришем.

Предс.: Чи можете нам сказати, як промовляв той сей товариш після Вас? Чи говорив про те, що партія розвивається?

Обв.: Се його річ.

Предс.: Тут приложено також злиста писаного до Вас. (Читає: Знаю, що Цин сидить, називається Крулівковський.)

Обв.: Що до цього листа, не могу сказати нічого, про нього не знаю. Може він відноситься до мене.

Предс.: Чи пригадуєте собі, що там предсідателем вибрано Нестора Хоміна?

Обв.: Нічого про це не знаю.

Предс.: Значить Ви відмовляєтеся зізнатися до осіб?

Обв.: Так, що до осіб відмовляю.

Прис. судія: Чи Ви мали привитати зібраве?

Обв.: Я мав право його привитати. На конференції я мав право голосу не рішення.

Другий прис. судія: Ви сказали, що підмоги прийшли з Франції, Англії і Америки. А з Росії?

Предсідателю стверджує, що обвинувачений уже знав, що підмоги отримувала партія від комуністичних організацій сусідніх держав, отже могли вони походити також із Росії.

Третій прис. судія: Чи метою комуністів є забрати майно?

Обв.: Ні, ми змаємо не до поділу, лиш до усеуспішненія всіх засобів продукції.

Третій прис. судія: А як погодити з тим сему заповідь божу?

Обв.: А як Ви погодите сему заповідь божу з тим, — що буржуазія обдирає зі шкіри робітників?

Прокуратор: Чи Ви були на З'їзді III. Інтернаціоналу в Москві?

Обв.: Був.

Прок.: Чи Ви промовляли від імені польських робітників і чи зміст Вашої промови не ідентичний з тим, котрий подано в акті обвинуваченя?

Обв.: Ні.

Прок.: Чи Ви знаєте сей зміст?

Обв.: Знаю.

Прок.: Як що отже на з'їзді промовляв польський делегат, то Ви повинні знати зміст його промови?

Обв.: Отже ся промова в засаді відповідає тенденціям і становищу Комуністичної Робітничої Партії Польщі.

Прок.: Чи Ви пригадуєте собі сей висказ делегата, що "Ваша російська армія є нашою армією, а польська армія нам ворожа"? Чи Ви думаєте, що російська радянська армія се армія робітників, а польська армія їй ворожа, чи розумієте се іннакше?

Обв.: Коли говоримо, що російська армія є нашою армією, то маємо на увазі не парію, а класу.

Прок.: Отже чи взагалі комуністична партія уявляє народність, чи ні?

Обв.: Не можемо не узнати сього, що існує. Однак робітників мають спільні інтереси з робітниками інших країн, так само як буржуазія.

Прок.: Чи Центральний Комітет обнімаюч працю обмежений сьогодні до якоїсь території, чи ні?

Обв.: Наша партія працює тільки на території польської держави.

Прок.: А тепер скажімо так, що на якій державній території живуть два, три або чотири народи. Чи думаєте, що для кожного народу треба створити окрему державу?

Обв.: Треба тільки, щоб кожний народ мав запевнені права культурного розвитку, а всі народи творили одну спільне політичне тіло.

Прок.: Значить, коли існує одна держава, то не лежить у вашій програмі творити окремі держави?

Обв.: Се не є нашою метою.

Прок.: Я хотів би знати, від котрого року до котрого Ви були робітником.

Обв.: Я працював завжди, безупинно. Панове уявляють собі, що партія праці працює тільки в тім періоді, коли Ви перебували в Радянській Росії, чи утворили ся вони деінде?

Обв.: Те що діяло ся на моїх очах в Росії, потягло мене дуже. Та в Росії я приймав не як комуніст. Говорю се не з тою метою, щоб аменшити свою вину, бо сьогодні вважаю се похибкою з мого боку, але так було. Тоді я справді не мав ще таких переконань. Деякі методи радянської влади будили в мені нехті. Щойно коли я побачив, що тут десь ся, а сказав собі: "Тепер я з ними! Приїхавши до краю я знов пішов до робітників, бо вони — се та стіхія, серед котрої я завжди проживав."

Прок.: Чи в Росії є ще сьогодні класи? Як вони ділять ся?

Обв.: Фактично російська буржуазія ще існує.

Прок.: Чи в робітничій російській класі нема тепер капіталістів?

Обв.: В робітничій класі не може бути капіталістів.

Обор. Др Дурач: Чи після повороту Ви належали до лівої П.П.С.? Як називається П часосць?

Обв.: "Робітників".

Обор.: Чи Ви працювали в П організації?

Обв.: Так, працював.

Обор.: Яке становище займав "Робітників" у відношенні до більшовиків?

Обв.: Становище меншевиків-інтернаціоналістів. Та се було лише до перевороту. Після перевороту настав такий хаос, що про устояніє яких будь принципів не могамо бути мови.

Обор.: Чи на терені Росії працювала тоді т. зв. С.Д.К.П. і П.П.С.?

Обв.: Авжеж.

Обор.: А коли утворила ся Комуністична Партія Польщі?

Обв.: Щойно в рік після більшевизаціїго перевороту.

Обор.: Я хотів би ще запитати що до сего заповіді. Так як я се зрозумів, то річ не в уласненні поодиноких робітників, тільки держави. Чи сього усеуспішненія не належить розуміти так, як сьогодні на прим. у державстві землішніх шляхів?

Обв.: Так.

Предс.: Прому ставити питання прямо обвинуваченому, а не підсудити.

Оборонець стверджує, що мусять навести на приклади для виясненя своїх питань. (До обвинуваченого): Чи не знаєте про те, що в Англії дебатують тепер над проектом викласненя копальств? Чи комуністична партія допомагає би такому внесеню чи ні?

Обв.: Се лежить у нашій програмі і се було би великим кроком вперед до усеуспішненія засобів продукції.

Обор.: Чи воно обовязкове, щоб Третій Інтернаціонал мав свій осідок у Москві, чи ні?

Обв.: О скільки знаю, тепер іде мова про те, щоб його перенести.

Обор.: Чому упав Другий Інтернаціонал?

Обв.: Бо повинен був усіх робітників спрямувати проти війни, та не втиг сього зробити.

Обор.: Чи перший і другий інтернаціонал були одноцільні, чи ні? Чи можна сказати, що третій інтернаціонал був наприклад спадкоємцем лівого крила першого та другого інтернаціоналу?

Обв.: Так, можна сказати, що був.

Обор.: Чи не можете мені дати прикладів солідарного виступу комуністів з іншими партіями?

Обв.: Так, бували спільні демонстрації, наприклад після вбиття Ратенава в Німеччині.

Обор.: А свято 1. мая як було святковане? Чи комуністи святкували се свято окремо?

Обв.: Ми звертали ся з проектом, щоб демонстрації були спільні. Але о скільки собі пригадую, були вони спільні тільки в двох місцевостях.

Обор. Др Ляндар: Прому о голосе.

Обв.: Се не Ваш клієнт.

Обор.: Але п. Крулівковський сказав, що належить до тієї партії, до котрої належать мої клієнти. (До обвинуваченого): Чи підмоги приходять від держав, чи від партій сусідніх держав?

Обв.: Від партій.

Обор.: Чи користувана з такої допомоги се специфічна прикмета комуністичної партії? Чи не могли би Ви дати на се прикладу?

Обв.: З Америки, наприклад, отримув гроші П.П.С. і п. Морачевські їдуть туди по гроші на вибори.

Обор.: Чи партія організує якийсь збройний рух?

Обв.: Ще вчора я сказав, що не маємо метою ніяких збройних виступів, що ми не є заговорною партією. Сьогодні нашою метою є освітлена організація і боротьба о щоденні потреби.

Обор.: Ви сказали, що в Варшаві були Робітничі Ради. Чи Вам відомо, щоб вони пробували організувати якийсь збройний рух?

Обв.: Ні, сього не було.

Обор.: Але мимо сього був бунт?

Обв.: Так, він вийшов з боку буржуазії, а довірив його князь Сапіга.

Обор.: Коли мав місце сей святоюрський з'їзд?

Обв.: Се було вже після підписаня ризького договору.

Обор.: Чи тоді ті промови могли мати практичне реальне значення?

Обв.: Реального ні.

Обор.: Чи ваша партія змагала до заключеня миру, чи до війни?

Обв.: Вона працювала для мира.

Предс.: Отже коли так, то ми тут маємо відозву: "В виду подій на Горішньому Шлеську". Ви кажете, що ся праця була освітлена, а тут є картонка, на котрій написано: "Усеуспішні за всяку ціну Шлеудського".

Обв.: По перше я за сю картонку не відповідаю, а далі тверджу, що в цілій нашій літературі панове не знайдемо доказів на те, що було би наша партія була терористична. Нє говорю того, щоб аменшити свою вину, тільки тому що терор не є нашою ціллю. (Перерва 5 хвилин.)

Обор. Др Ганкевич: Чи делегати на

Конгрес Третього Інтернаціоналу з інших держав є тайними чи явними делегатами?

Обв.: Се явні делегати, послані до різних парламентів і т. д.

Обор.: Чи сі делегати виїдуть живо чи тайно?

Обв.: Цілком явно. Зрештою про се піше преса.

Обор.: Значить, французський або англійський делегат іде з залегалюванім паспортом? Вчора Ви сказали, що ваша організація не є заговорна. Чи се тільки хвилевий фактичний згляд, чи ні?

Обв.: Се принципальна вимога. Бо коли партія є партією мас, то як заговорна не може мати впливу на розвиток подій.

Обор.: Значить, Ви як член партії комуністичної і заговорної постунали би всупереч своїм принципам.

Обв.: Авжеж.

Обор.: Чи Вам відомо, що в Росії знесенє понятя крадіж?

Обв.: Се питання про крадіж, поставленє мені рідше паном присяжним судією, що найменше дивно, бо кождою відомо, що в Росії за сей злочин карають навіть смертю. Не розумію, як можна ставити обвинуваченому питання, котрим перецять загально відомі факти.

Обор.: Прому сказати нам, що се таке засоби продукції?

Обв.: Засобом продукції є на прим. машина, фабрика, але не є ним на прим. чобіт.

Обор.: Чи знаєте про се, що в Росії залишено приватну власність дрібним ремісникам?

Обв.: Так, а то тому, що процес усеуспішненія не може відбуватися ся з сьогодні на завтра. Малі підприємства задержані самі собою на загалу. Шляствою продукції є не малі, але великі підприємства.

Обор. Др Дурач: На питання пана предсідателя, як відносить ся комуністична партія до терору Ви сказали, що вона сьому противна. Чи воно дється ся так тільки тепер, чи все?

Обв.: Так було з початку, так було у П.П.С., коли утворила ся терористична фракція. Більшість спротивила ся сьому. Се було одною з найбільших причин розколу і повстаня П.П.С. Львівці, до котрої я належав.

Др. ЧЕСЛАВА ГРОССЕРОВА.

Се особа в середньому віці, з коротко пристриженим волосом, о поважним виразі обличчя, одягнута дуже просто. Промовляє певним голосом, злогічно та рішучо.

Предс.: Чи пані чула, о що Вас обвинувачено? Що мають пані сказати на свою оборону? Чи пані почуваете ся до вини?

Обв. Гроссерова: До вини не почуваете ся, хоч признаю, що декотрі факти, подані в акті обвинуваченя відповідають дійсности. Належу до комуністичної партії від хвилини, коли вона повстала, від 1918 р. Перед тим я належала до соціалістичної партії, з котрої повстала комуністична. При сьому треба справити одну помилку: В соціалістичним русі приймаю участь від 1904 р. а не від 1914 р., як се сказано в акті обвинуваченя.

Предс.: То значить від того часу, як пані відбували свої студії в Ціріху?

Обв.: Авжеж. Але від часу, коли вона прийняла назву комуністичної партії, належу до неї також. Акт обвинуваченя закидує нам речі, котрі переважно не відповідають дійсности. В ході слідства так мов співбачувачеві, як і я відмовляли виясненю. Бо слідство ведено в спосіб такий, який обсут в ході розправи виїде на яву. Перше всемошу зазначити, що знаходимо ся тут на лаві обвинувачених принадовго. Властивно тут повинно стаутити 130.000 виборців, котрі вибрали своїх комуністичних послів.

Се є суд над цілою робітничою класою, суд над змаганнями і ідеологією робітничих мас, суд старого світа над новим.

Предс.: Про се вже говорив п. Крулівковський.

Обв.: Але я сього не чула. Очевидно мусямо сказати, що сей суд, котрий відбувається тут над нами не міротатний, він не може нас судити. Далі нас міротатний суд робітничої класи, і се причина, чому я принципово відмовила яких небудь зізнань. Стоймо тут під замітом державної зради. Суд відбувається ся в Східній Галичині, котрий...

Предс.: Се до речі не відноситься.

Обв.: Але се важне для нашого становища. Отже суд не повинен тут навіть відбуватися...

Предс.: Але пані горожанка польської держави.

Обв.: Але на терені, де не може бути мови про головну зраду, бо по міжнародному праву, котре ви панове признаєте, а ми не признаємо — Східна Галичина ще не є частиною польської держави. Далі: Конституція гарантує веленому свободі переконань. Перед виданем конституції наша партія не потребувала працювати конспіраційно. Щойно після проголошеня тієї конституції виявилася се тенденція і дух, що панує тепер вєвладі. Політичні переслідування примусили нас організувати ся тайно. Се був примус, а не наша охота, і тому ми мусяли стати ся нелегалною партією. А чейже сказано в конституції, що свобода переконань гарантується ся. Як я вже згадала, слідство проти нас ведено таким способом, що ми вважали відповідним зовсім не відповідати. Та на розправі думаємо, що мусямо сказати, до чого змагало. Не маємо нічого до затаюваня, нашим бажанєм, щоб ціла суспільність знала, чого ми хочемо. Щойно тепер з лави обвинувачених маємо спромому промовляти прилюдно і се з певної точки погляду користе. Як би ся сяля не була так щільно сторожена, широкі круги переконали-б ся, що властно нас безправно. Всіх засобів уживають ся на те, щоб нас представити в поганому світлі, щоб итворити доокруги нас атмосферу ненависти. Але тепер, коли говоримо перед лавою присяжних, кажемо отверто, до чого змагало. Акт обвинуваченя... Не могу зрозуміти, як автори акту обвинуваченя можуть так легко те все забувати. Не пробували втути ся в психічні мотиви обвинувачених, тільки сказали: Вона є комуністка для грошевих цілий. Відно автори сього акту обвинуваченя є думки, що мотивами всіх вчинків є тільки гроші. А як що воно так, то се є викладник теперішних суспільних умовин, вислів погляду на світ, утвореного тими умовинами. Нова тим зрозумію і наміренню авторів: хотіло про те, щоб нас обезславити і таким чином зробити нас безсилими. Чи се слушно, не мені судити, та я могу вияснити...

Предс.: Може пані скоротять свої висновки в сьому напрямку.

Обв.: Мусу сказати, чому воно так і чому я комуністка. Я з фаху лікарка і як лікарка пізнала зближення гнилизну нинішнього світа.

Я прийшла до переконанн, що в сучасному суспільстві панує страшно звородненє. Дегенеруєт ся фізично і морально в злидних і темній робітничої класи, адегенерована також і буржуазія. Сучасний капіталістичний лад веде ціле яждство до занепаду. Я була шкільною лікаркою в Варшаві: 85% дітей мають початки чахотки. Дитина в віці 8 або 10 літ перестає ходити і таких дітей сотки. Чи можливий розвиток суспільности при таких умовинах? Переісна довгота життя робітника вносить 39 літ, свеценника 60. В 1918 р. на 33.000 випадків смерти в Варшаві 25.000 людей умерло на чахотку. Ціла робітничоа клася розточена недугами і нуждою. Та се фізичне адегенерованє не падаєть також клася власників. І се не припадкове. З одного боку життя, котре веде робітник, погіблюєт ся злидний спротивне дегенерацію, надмір і перест мусить довести буржуазію також до звородненя. Який же запас енергій гине в робітничій класі? Гине тому, що не має спромोगи розвитку. Весь доробок яждства лізаричний. Робітничі маси позбавлені культури, їх творчі сили лежать невикористані. З другого боку культурний рівень буржуазії також обнижуєт ся. Гроші прають всім і всім, — і всякі злочини добри для буржуазії, щоб удержати свій стан посідани, такі злочини, як війна, різні, вивязні і т. д. Облука і гарних слів вже кидает ся в вічі. Високопарні слова вже стратили своє значенє. Візьємо на приклад таке слово, як

патріотизм, коханє до рідного краю,

котре давніше справді відігравало роллю товчка до якогось діла. Сьогодні сього слова вживаєт ся тільки на те, щоб розбудити в найтемніших масах найнижній інстинкти, бо ті, що його вживають, покривають ним свої інтереси. Ходить тільки про те, щоб фразами приспати чуйність мас і вдержати свої богатства й владу. Сьогодні панове кажуть: "Батьківщина — се ми". І прикладами на се можна подати багато. Без сумніву, людина, що глядїть на сі умовини, мусить прийти до переконаня, що яждство кинуть ся в пропасть, а шлях виходу мусить бути в зрозумінню, що тільки зміна суспільного ладу може її торкнути на нові шляхи розвитку і поможе їй перебути крізу. І справді одиноком люстителем, виразником інтересів усього людства є робітничоа клася, її змаганя і її ціли. Сьогодні цілі робітничей-класи се не виключно її власні ціли, се ідеал усього людства. Шлях до того одинокого виходу загорджуємо не ми, тільки клася власників, що хоче вдержати свій стан посідани. Отже без сумніву людина, що глядїть на се, мусить стати комуністом. Отже я комуністка. Закидують мені, що належу до комуністичної партії. Очевидно з хвилиною, коли завляло, що інтереси людства покривають ся з інтересами робітничої класи, що його розвиток повинен іти в тім напрямку, який може принести вона, з тою хвилиною треба приступити до співпраці з нею.

ХТО КОГО ЛУЧШЕ?

Бач се Мошко із Гавриломо
Тай потім хвалить ся:
— "Ото, каже, на ярмарку
Я з Гавриломо був сї!"

Він на мене із ломаком
По плечях махало,
А я йому все з ярмарком
По носі давало!

Степан Руданський.

Така сама історія маєт ся із українською чорною сотнею. Вигнана українськими селянами і робітниками поза межі України, сидить собі по Віднях, Варшаві та інших буржуазних столицях та "воює", як Мошко "ярмаркою" коло Гаврилового нося.

А "наші" галицькі "інтелігентні" з під 210-214 Дуферін вула лише підсакають з радости та шепотять: "Ану, хто кого лучше?"

Редатор "Укр. Голосу" бачучи, що правди не-можна закрити брехнями, що "У. Р. В." викрили не лише перед своїми, але й перед "У. Г." читачами всі брехні, видумки і сплетні ред "У. Г.", а також пригадади йому сему заповідь "не кради", — вже не пробував до того всего викручуваня, а кинув ся в 49 ч. своєї газети мов опарений і викрив до решти свою дурноту.

В своїй редакційній статі "Як воно смілий хахол між більшовиками" напів стількіх всяких дурниць, що мабуть і самим читачам "У. Г." стало соромно, що таке насильство повповнюєт над напером і українською мовою.

Зміван Австрію, Москву, Ригу, Петербурга, Раковського, Бураку, Назарука, "У.Р.В.", Радянську Україну, Польщу, словом всім і всім.

Довга, предовга статя.

Коли читач гляне на заголовок статі і не читавши її, кине оком з гори до долини і з долини до гори, то може подумати, що редатор "У.Г." описав веселитну історію. Але коли вчитатєт те все, то відтак дві години буде думати і не довідаеться, чого властиво хотів редатор "У.Г."

Бо з цілої славної статі виїшло лише те, що Бурака не є Бурака, а "хахол", "старий", "давний", і що Бурака не писав статі про Назарука з Відня, але з Віннипує.

Редатор "У. Г." думає, що всі тої самої природи, що й він. Але хай ред. "У. Г." пригадає собі, що колись писав У. С. С. з Відня про Боберського? "У. Г." тоді також писав, що кореспонденція "підроблена". Але як У.С.С. захав "ломакою" по іній "У. Г.", то він тоді завовав.

А се може також зробити і Бурака.

Се один "винахід" редатора "У. Г."

Коли йому доказано крадіж статі з "Free Press" і пригададі сему заповідь, то він (ред. "У. Г.") як почерпаєт з досади перед своїми читачами.

Бо воно куди-б іє говорити, а такі великим скандалом є присвоювати собі чужу працю як свою власну.

Тому ред. "У. Г." рішив пимститься за се на "У.Р.В."

Помістив в "У.Г.": "До кого належеть Українські Робітничі Вісті?"

Ах, який же він бідний!
Видає "ярмаркою по носі".

Мирон.

ЗАМОВЛЯЙТЕ НАЙНОВІШІ КНИЖКИ!

В редакції "Українських Робітничих Вістей" можна замовляти слїдуєчі найновїші книжки:

Економічні науки Карла Маркса . . . \$1.00
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури (в оправі) 90
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури (неоправ.) . . . 50
Як повстала релігія і віруваня в богів . . . 50
Як повстав світ? 20
Совітська Росія і Буржуазна Польща . . 10

Замовленя пошлати на адресу:
UKRAINIAN LABOR NEWS
 Cor. Fritchard & McGregor Sts.,
WINNIPEG, MAN.

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ

як організована Радянська Україна, то прочітайте брошурку, яка виїшла накладом "У.Р.В." і називает ся

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РАДЯНСЬКОЇ РЕПУБЛІКИ

Ся брошурка видана Радянським Правительством України для масового поширеня між робітниками і селянами на Україні.

Ціна 5 центів.

Замовленя посилайте до:
UKRAINIAN LABOR NEWS
 Cor. Fritchard & McGregor Sts.
WINNIPEG, MAN.

* Соціалдемократія Польського Королівства і Литви. — Прям. Ред.